

Toespraak op de netwerkdag van het Interkerkelijk Milieu Netwerk Nijkerk zaterdag 28 maart 2009

Zoals ik bij de overhandiging van de “Verklaring Kwetsbaarheid, Verantwoordelijkheid en Moed” heb gezegd is het de Core business voor de kerk(en) altijd in te steken op een wezensverandering in het denken van mensen. We spreken vaak over omkeer/bekering. Dat geldt ook voor de bezinning over klimaatverandering. Want we zijn er diep van overtuigd dat alleen een wezensverandering een structuurverandering teweeg kan brengen.

De Protestantse Kerk in Nederland is verheugd over de verschijning van deze oecumenische kerkelijke bijdrage. Onze kerk zal daar ook nog officieel op reageren.

De kerken zijn al vele jaren actief bij het aan de orde stellen van klimaatverandering. In de uitgave van de klimaatoproep die zojuist aan ons kerkleiders is overhandigd, zijn een paar voorbeelden van die kerkelijke betrokkenheid opgenomen. Daarbij denk ik aan wat de kerken ook in wereldwijd verband aan de orde stellen. De Wereldraad van kerken in Genève heeft al in een vroeg stadium op dit terrein veel bijdragen geleverd. Ik ben de Raad van kerken en in het bijzonder de projectgroep Kerk en Milieu erkentelijk voor het initiatief dat nu voor de kerkelijke Nederlandse context dit document voorhanden is.

Maar daar is het nog lang niet mee gedaan. Velen van u weten nog van de brede inzet rondom de themá in de kerken ‘gerechtigheid, vrede en heelheid van de Schepping’. Toch is het tot op dit moment niet gekomen tot een geheel hernieuwde oriëntatie op het grondvlak van de kerken. En om de plaatselijke gemeenten/parochies zal het moeten gaan. Nog steeds blijven christenen veelal de kleur aannemen van de maatschappelijke- en culturele context waarin zij leven.

Het nu voorliggende document zal niet automatisch z’n weg vinden naar het grondvlak van de kerk. Ik denk dat het noodzakelijk is veel ‘energie’ te steken in het doorvertalen naar de mensen in hun dagelijkse omgeving.

Bij een paar elementen uit deze klimaatoproep sta ik even stil.

Ik ben blij met de *theologische* inbreng. De eeuwen door hebben christenen beleden: ‘Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en van aarde’. Het is niet zomaar dat schepping van hemel en aarde hier genoemd wordt. Die belijdenis wil gestalte krijgen in het gewone leven van alle dag. Daarom is het goed dat een christen voor dat alledaagse leven aanwijzingen zoekt in de Bijbel.

Ik vind het altijd nog spannend dat vervolgens de Bijbel de mens zó centraal stelt temidden van de Schepping om daar zorg over uit te oefenen. Het spanningsveld tussen ‘bewerken en bewaren’ van de schepping is – zo laat ons de klimaatverandering zien – voor velen niet te dragen. Als je recht wilt doen aan wat er bv. in Psalm 8 staat dan is het appél duidelijk. Daar staat: (ik citeer uit de NBV)

“hem is toevertrouwd het werk van Uw handen
en alles is aan zijn voeten gelegd:
schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,
de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën”.

Temidden van alle stemmen over klimaatverandering in de samenleving is het primair de taak van de kerk(en) uit haar eigen bron zó te leven dat christenen de roeping waar maken om Gods schepping verantwoord te beheren. Daarbij zullen matigheid en zorgzaamheid persoonlijk ook ingevuld worden.

Als ik dat eens zeggen mag in de gebeeldhouwde taal van de Statenvertaling: 'we zullen de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig, en godzalig leven in deze tegenwoordige wereld'. (Titus 2:12) Kijk, dat staat telkens weer haaks op wat er in het hart van een mens – ook in mijn hart – leeft.

Daarom onderschrijf ik wat er in de tekst over kwetsbaarheid, wijsheid, schuld en vernieuwing wordt gezegd. Het lijkt mij een goede aanzet voor verdere verdieping. Ik zou de kerken, hun studieafdelingen en de theologische universiteiten in ons land dan ook willen aanmoedigen om een goede theologische benadering van klimaatverandering verder voort te zetten en uit te diepen.

Ik zou daarnaast willen aansluiten bij wat er in het onderdeel 'Oproep' tot de kerken wordt gezegd. Wij worden gevraagd om klimaatverandering op de kerkelijk agenda 'een belangrijke plaats te geven' niet alleen in theologische studie maar ook in werkzaamheden op het terrein van pastoraat, diaconaat, toerusting en liturgie.

Ik denk dat we al veel verder zijn wanneer begrepen wordt wat de profeet Micha heeft aangegeven voor een wezenlijke houding van gelovigen op aarde n.l.: 'niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God. (Micha 6:8). Dat merken de kikkers in de sloot en de roodborstjes in de tuin.

Wie de Protestantse kerk en Kerk in Actie een beetje kent, weet dat er al het nodige gebeurt op het terrein van duurzaamheid.

Uit de vele mogelijkheden noem ik de FairClimate campagne die Kerk in Actie samen met ICCO uitvoert – en waarvan hier vandaag in de stands van alles te zien en te horen is.

Ik noem de aandacht voor duurzaam kerk-zijn die door Kerk in Actie in samenwerking met DISK en Kerk en Milieu in allerlei toerustingmateriaal en acties vorm krijgt. Ik noem ook het besluit van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk om ons aan te sluiten bij de organisatie voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

Er is zoveel op dit terrein te doen en te krijgen dat ik wel eens bang ben dat kerkleden door de bomen het bos niet meer zien.

Daarom pleit ik voor aandacht in de gewone zondags eredienst. Want het blijft gaan om een grondhouding. Wie weet wat het betekent het leven te leven voor Gods aangezicht kan maar niet raak doen met alles wat in zijn of haar handen komt. Een christen kan vanuit die attitude als burger in de Nederlandse samenleving veel betekenen. Er zijn talloze mogelijkheden om je met grote betrokkenheid in te zetten op dit terrein. Maar om dat te zien moet je elkaar wel wat helpen. En je moet het vooral goed uitleggen. Toen we als Protestantse Kerk de gemeenteleden vanuit de landelijke kerk gewezen hebben op de mogelijkheid om via *Green Choice* voor groene energie te kiezen kwam er ook kritiek. Het verwijt klonk: moet je daar als kerk nu mee bezig zijn. Is dat je core business? Weer anderen zeiden: ik ben erg voor zuinigheid met energie maar ik erger me mateloos aan al die windmolens die het landschap grondig verpesten. Overigens, die laatste mening ben ik ook toegedaan, al durf ik dat hier amper te zeggen. Ik vind het een ernstige vervuiling in de landschaparchitectuur.

Het lijkt me dat we over alle voorkomende wisselingen in de Schepping als kerk primair de taak hebben om vanuit het hart van het Evangelie te spreken. Daar hoort onlosmakelijk bij:

het appel tot een verantwoorde levensstijl. Wat mij betreft zijn mensen dan vrij om zelf de keuzen te maken die hem of haar het beste lijken.

Tenslotte: ik kan het niet nalaten om ook op Mattheus 6:19-34 te wijzen waar Jezus spreekt over het verzamelen van schatten op de aarde en tegelijkertijd naar de hemel wijst. Scherp stelt Hij: Je kunt niet God dienen en de Mammon. U weet: Mammon staat voor opgestapeld bezit. Steeds meer!. Het kan het leven beheersen. Pas op! We moeten in deze tijd van kredietcrisis dan niet alleen gaan wijzen naar de bankiers met hun ellendige bonussysteem. Heel dichtbij zit het ook bij ons. Vraag maar eens rond in je eigen kring of je van iemand de auto voor een dagje mag lenen. Probeer dat eens bij 20 van je contacten. Dan ontdek je hoe vast het bezit zit. Je zult merken hoe moeilijk mensen het vinden om daar welwillend op te reageren en hun auto voor je afstaan.

Daarom wil ik - persoonlijk - nog wel zeggen dat ook hier een taak van de kerk(en) zou kunnen liggen. Ik doe de suggestie aan de kerken om eens te onderzoeken of de houding die ik in het boek Handelingen (Hand. 2) tegen kom niet toegepast kan worden op onze concrete situatie.

U weet we, Handelingen 2 spreekt er over het leven van de eerste christengemeenten. Daar wil ik niet op een romantische wijze over spreken maar wel tot me laten doordringen wat daar staat: *“Allen die het geloof hadden aanvaard, bleven bijeen en hadden alles gemeenschappelijk. Ze verkochten al hun bezittingen en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden”*.

Als je nu aan zo'n Bijbelgedeelte gestalte zou willen geven in onze maatschappij, zou dat dan ook mogelijk zijn? Ik denk aan een geestelijk appél op de christelijke gemeenschap in het licht van onze mobiliteit. Daar ligt voor ons dichtbevolkte landje immers een groot probleem met het oog op klimaatverandering. Ik doel op het immense aantal auto's die we gebruiken. Kunnen we niet een organisatie opzetten waarbij we veel van onze auto's bij de christelijke gemeente inleveren om gezamenlijk met zoiets als – wat ik ;zou willen noemen “Church Wheels’ verder te gaan. Ja, ik noem het “Church Wheels”als een variatie op “Green Wheels”. Veel auto's inleveren en gezamenlijk verder. Waarom overleggen we niet met minister Eurlings dat wij bij iedere plaatselijke gemeente/parochie een aantal auto's – liefst elektrische – stationeren die we op afroep (via internet) gezamenlijk gebruiken. Alleen al in de Protestantse Kerk zijn er 2000 plaatselijke gemeenten. Tel daar de andere kerken bij. En er is een groot netwerk van vele duizenden punten over heel ons land. Via het fonds van ingeleverde auto's kan ‘Church Wheels’ een indrukwekkende bijdrage leveren in de klimaatverandering. Ik hoop dat dit uitgewerkt kan worden.

Het zou van grote betekenis kunnen zijn – niet alleen in het terugdringen van de fileproblemen maar vooral ook de in belasting van het milieu doordat dan het Nederlandse autopark met vele duizenden auto's kan worden teruggebracht. In het licht van Handelingen 2 kunnen gezamenlijke kerken laten zien dat de duurzaamheid van Gods goede Schepping hen werkelijk ter harte gaat.

Ds Gerrit de Fijter